

**AKADEMİNİN BEYEFENDİSİ:
PROF. DR. SABRİ ORMAN (1948-2020)
Hayatı, Kişiliği, Eserleri**

Coşkun Çakır

İstanbul Üniversitesi
ccakir@istanbul.edu.tr
orcid: 0000-0001-6036-4197

GİRİŞ

Bu yazıda yaklaşık altı ay kadar önce aramızdan ayrılan merhum Prof. Dr. Sabri Orman hocamızın hayatı, kişiliği ve eserlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Sabri Hoca'nın vefatından hemen sonra çok sayıda köşe yazısı, sosyal medya notu yayınlanmış, onun ilmî, akademik ve insani tarafları değerlendirilmiştir. Fakat bunlar arasındaki bir yayın ayrıca üzerinde durulmayı fazlasıyla hak etmektedir. 16 Haziran 2020'de aramızdan ayrılan Orman'ın vefatından bir ay sonra, hocalık ve yöneticilik yaptığı İstanbul Ticaret Üniversitesi büyük bir vefa örneği göstererek, tabiri caizse kırkı çıkmadan, bünyesi içinde yayınlanan *Sosyal Bilimler Dergisi*'nin 19. sayısını *Sabri Orman Özel Sayısı* olarak yayınlamıştır.¹ Bu sayıda hocamızın hayatı, kişiliği, hatıraları ve daha da önemlisi çalışmalarını değerlendirilmiştir. Bu nedenle üniversite yöneticileri ve dergi sorumlularını tebrik eder ve takdirlerimizi ifade etmek isteriz. Aslında Sabri Hoca daha hayattayken de hakkında bir armağan kitap yayınlanmış ve bu kitapta yakın arkadaşları hoca hakkındaki kanaat, hatıra ve değerlendirmelerine yer vermişlerdir.² Aşağı-

¹ *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Prof. Dr. Sabri ORMAN Özel Sayısı Yıl: 19 (Temmuz, 2020).

² İlhan Eroğlu, ed., *Prof. Dr. Sabri Orman'a Armağan: İktisadi Bakış* (İstanbul: Ekin Yayınevi, 2019).

da hocamızın hayat hikayesi ve bu hikayedeki önemli tarihler ve mekanlar üzerinde duracak, devamında onun karakteri üzerinde değerlendirmelerde bulunacak ve bilahare de akademik çalışmalarının bir hülasasını yapacağız. Yazının ekinde, Prof. Orman'ın eğitimi, yayınları, görevleri vb. bilgilerin yer aldığı akademik özgeçmiş bir liste olarak yer alacaktır.

HAYATI: ADIYAMAN'DAN İSTANBUL'A, LONDRA'DAN KUALA LUMPUR'A

Tam da bu yazıyı hazırladığım günlerde değerli bir dostumun kaleme aldığı *Tesadüf Yoktur*³ başlıklı kitabı elime geçti. Bir yandan kitabı okurken diğer yandan sevgili Sabri hocamızın dinlediğim, okuduğum ve bildiğim hayat hikayesindeki kesişmeler bana “tesadüf yoktur” dedirtiyordu. Sabri Bey 1948 yılında Adıyaman'ın Kahta ilçesi, Hiniç köyünde doğmuştur. Hoca daha birkaç yaşındayken genç bir Mülkiyeli kaymakamlık programını tamamlamış ve ilk görev yeri olan Kahta'ya tayini çıkmıştır. Bu genç kaymakamın adı Sebahattin Zaim'dir. Rahmetli Sebahattin Hoca köyleri ziyaret ederken tabiatıyla Hiniç köyünü de ziyaret etmiş ve Sabri Hoca'nın babasıyla da tanışmıştır. Biri genç bir kamu yöneticisi, diğeri daha okula başlamamış cevval bir çocuk olan bu iki “güzel insan”ın⁴ yolları ilk kez 1951 yılında kesişmiştir. Sabri Bey ilkokulu memleketinde (1961), ortaokul ve liseyi ise Diyarbakır İmam Hatip Lisesi'nde (1968) tamamlamıştır. Sonra İstanbul'a gelerek İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nde (şimdi Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) üniversite hayatına ilk adımını atmıştır. Buradan mezun olmuş (1972) ve ikinci bir lisans programı olarak İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde öğrenciliğe başlamıştır.⁵ Burada temel

3 H. Çağatay Özdoğru, *Tesadüf Yoktur-Değerler Temelli Liderlik Hikâyesi* (İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık, 2020)

4 “Güzel İnsan” ifadesi rahmetli Sebahattin Zaim tarafından kavramsallaştırılmıştır. Bir anlamda insan-ı kamile referans yapılmıştır. Ona göre esas gaye güzel insan olmak, güzel insan yetiştirmektir.

5 Bu yıllarda İmam Hatip Lisesi diplomasıyla Yüksek İslam Enstitüsü dışındaki okullara gidilemediği için bir liseden fark dersleri vererek ikinci bir lise diploması almak suretiyle Yüksek İslam dışındaki programlara giriş imam hatip mezunları arasında yaygın bir tercih olmuştur. Sabri Bey gibi bu şekilde tarih, sosyoloji, edebiyat, iktisat, hukuk vb. ikinci bir lisans programını tamamlayanlar arasında Ahmet Yaşar Ocak, İsmail Kara, Mehmet Akif Aydın, Ahmet Şişman, Ali Bulaç gibi yazar ve akademisyenler yer almıştır.

disiplin olarak iktisat, bir çeşit yan dal olarak da maliye ve siyasi ilimler programlarını tamamlamıştır (1976). Böylece Sebahattin Hoca'yla yolları ikinci kez kesişmiştir. Fakülte bittikten sonra Sebahattin Hoca'nın yanında Sosyal Siyaset (bugün Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü) kürsüsünde asistan olmuştur (1980). Böylece iki "güzel insan"ın beraberliği başlamıştır. 2008 yılında rahmetli Sebahattin Hoca aramızdan ayrılmış ve bu beraberliğin bittiği düşünülürken kader onları üçüncü kez bir araya getirmiştir. Sabri Bey bu sefer de ömrünün son yıllarında hocasının adını taşıyan Sebahattin Zaim Üniversitesi'nde çalışmaya başlamış ve yolları bir kez daha kesişmiştir (2019). Dileriz ve inanırız ki yolları bir daha ve son kez olarak cennette kesişsin.

Sabri Bey her ne kadar Sosyal Siyaset Kürsüsünde görev yapsa da ilgi duyduğu konular ona bir başka karşılaşma hazırlamıştır. Türkiye'de İktisadi Düşünce çalışmalarının öncü ismi rahmetli Sabri Ülgener ile tanışmış, hoca Sabri ile öğrenci Sabri bir başka yolculuğu beraber hazırlamışlardır. Tezini Ülgener ile yapmış ve "Gazali'de İktisat Felsefesi" başlıklı teziyle iktisat doktoru olmuştur (1981).

Sabri Bey doktorasını müteakiben yardımcı doçent unvanı aldı ve uzun yıllar çalışacağı ve emekli olacağı Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü İktisat Teorisi ve İktisat Tarihi anabilim dalında çalışmaya başladı (1982). Aynı anabilim dalında doçent (1986) ve profesör (1993) oldu. Marmara Üniversitesi'nde görevliyken o dönemin mevzuatı gereği rotasyon uygulaması bağlamında 1982-83 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi'nde görev aldı. 1989-90 öğretim yılında araştırmacı hoca olarak London School of Economics'te (LSE) bulundu. 1992-94 yılları arasında Kuala Lumpur'da International Islamic University'de, 1995-97 yılları arasında ise International Institute of Islamic Thought and Civilisation'da (ISTAC) misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. 1998-2000 yılları arasında Fazilet Partisi Genel İdare Kurulu'nda görev alarak kısa süreli bir siyaset tecrübesi de yaşadı. Türkiye'ye döndükten sonra akademik çalışmalarına yine üniversitesinde devam etti ve nihayet 2003 yılında Marmara Üniversitesi'nden emekli oldu.

Emeklilik sonrası tekrar Malezya'ya giderek 2003-06 yılları arasında ISTAC'da çalışmalarına devam etti. 2006'da Türkiye'ye dönen Sabri Bey bu sefer bir vakıf üniversitesi olan İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde önce rektör yardımcısı (2007-09), sonra da rektör

(2009-11) oldu. 2012 yılında rektörlük görevinden ayrıldı ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banka Meclisi Üyesi olarak çalışmaya başladı. İlk defa akademiden uzak kalan hoca 2019'da biten görevinden hemen sonra bu sefer hocasının adını taşıyan Sebahattin Zaim Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. Sebahattin Hoca ile başlayan akademik hayatı yine onunla sonlandı ve 16 Haziran 2020 tarihinde hakka yürüdü.

KİŞİLİĞİ: SABRİ BEY

Sabri Orman ismini kime sorsanız hakkında söyleyeceği ilk özellik onun nezaketi ve nezaheti olacaktır. Hoca hakikaten kibar bir adamdı. Bu kibarlık yapmacık değil sahici ve samimiydi. Öyle olduğu içindir ki bu tarzı muhatabını yakalar ve geriye saygı olarak dönerdi. Muhatabıyla ciddiyetle ilgilenir, karşılar, ayağa kalkar ve uğurlardı. Çok yakın tanımayanlar bu tarafını önceleri biraz resmî bulur, fakat biraz daha yakından tanıdıktan sonra aslında bunun beyefendilik olarak özetlenebileceğini görürlerdi.

Sabri Bey aynı zamanda vakur bir kişiydi. Biraz da heybetli fiziğiyle bütünleşen bu vakar samimi bir ciddiyeti ihtiva ederdi. Yukarıda zikredilen beyefendiliğiyle birleşince tanımayanlar açısından soğuk bir sima intibai uyandırabilirdi. Ağzı da sözü de temizdi. Dedikodu yapmaz, incitici, yaralayıcı konuşmalarda bulunmazdı. Yavaş yavaş ve tane tane konuşurdu. Kimseye kızmaz, bağırıp çağırılmaz, hatta konuşurken sesini bile yükseltmezdi. Ne zamanki ilişki samimileşir, karşısındakiler onun aslında ne kadar nüktedan biri olduğunu görürlerdi. Bir anda esprili, mütebessim, hoşsohbet bir Sabri Bey bulurlardı karşılarında.

Alimdi, fazıldı, gerçek anlamda "inanmış bir adam"⁶ Sabri Bey. Dostluğa değer veren, mütevazı, diğerkâm, yardımsever, kadirşinas ve hatırşinas bir insandı. Hatır kavramını çok kullanır, sadece insanın değil, hayvanın, tabiatın ve eşyanın da bir hatırı olduğunu vurgulardı.

Öğrencilerini ve özellikle genç meslektaşlarını çok severdi. Araya asla hiyerarşi koymaz, çoğu kez hocalık arkadaşlığa tahvil olurdu. Asistanlarıyla beraber muhabbet eder, sigara içerdi. Fakat akademik gerekliliğe geldiğinde ise iş efendiliğini ve kibarlığını elbette

⁶ Bu ifadeyi Nazım Hikmet Mehmet Akif için kullanmıştır.

korur ama kararlılığı esas olurdu. Vefatından sonra kaleme aldığı ve uzun yıllara dayanan bir dostluğu değerlendirdiği yazısının başlığında Mustafa Aykaç neredeyse hocanın temel özelliklerini bir araya getirmiştir.⁷

İyi bir eş ve iyi bir babaydı.⁸ İki kız; Ayşe ve Sena, ikisi erkek; Sedat ve Cüneyt, dört çocuk babasıydı. Çocuklarıyla iyi bir arkadaştı. Tek istediği onların iyi bir eğitim alması olmuştu ve öyle de oldu. İyi okullarda okudular, yurtdışında tahsillerine devam ettiler, lisansüstü çalışmalarını tamamladılar ve babalarını gurulandırdılar.

Sabri Hoca eşine Nurhan Hanım diye hitap ederdi. Eşi de ona Sabri Bey derdi. İlginç bir şekilde üniversite çevresinde de hocamıza Sabri Hoca yerine daha çok Sabri Bey diye hitap edilirdi. Meslektaşları, yakın arkadaşları, asistanları ve hatta öğrencileri de Sabri Bey demeyi tercih ederlerdi.

Kısaca o, hepimiz için “Sabri Bey”di.

ESERLERİ: GAZALİ ARKEOLOJİSİNDEN İSLAM İKTİSAT DÜŞÜNCESİNE

Prof. Sabri Orman hiç kuşku yok ki diğer birçok önemli özelliğinin yanında ilim adamı vasfıyla öne çıkmıştır. O, bir ilim adamının taşıması gereken ilmî birikime de, o birikimin kontrolünü sağlayan ahlaka da sahipti. Geriye dönüp baktığımızda bize bıraktığı akademik mirasın her biri özgün, çığır açıcı, derinliği olan çalışmalar olarak önümüzde durmaktadır.

Sabri Hoca belki de şanslıydı. İki güzel, iki ilim abidesi insanla –Sebahattin Zaim ve Sabri Ülgener– akademik yolculuğuna başlamıştı. Ama altını çizmeliyiz ki her iki hoca da Sabri Bey’deki istidadı görmeselerdi bu yolculuk başlamazdı. Kaldı ki akademiye sadece istemek yetmez, iyi de bir donanım gerekir. Hocada her ikisi de vardı. Her şeyden evvel ilmî çalışmayı kendine bir yol olarak

⁷ Mustafa Aykaç, “Prof. Sabri Orman: İlim Kalesinin En Nazik ve Mütevazı Örneği,” *Umrân* 311-312 (Temmuz-Ağustos 2020).

⁸ Sabri Orman’ın yakın çevresi, ailesi, eşi ve çocukları hakkında samimi bir değerlendirme için aynı zamanda kayınbiraderi de olan Prof. Dr. Hayrettin Yücesoy’un sözünü ettiğimiz özel sayıdaki “Sabri Abi’nin Ardından” başlıklı yazısına bakınız.

seçmişti. Kendisinde bu yolda yürümenin gereği olan formasyon da vardı, alet ilimleri de.

Sabri Beyin temel çalışma alanı genel olarak iktisadi düşünce, özel olarak da İslam iktisat düşüncesi olarak özetlenebilir. Onun dışında yöneldiği iktisat felsefesi, tarih, tarih felsefesi, İslami ilimler, linguistik gibi alanlar asıl çalışma alanındaki boşlukları tamamlamak üzere yöneldiği sahalardır. Temel arayışı şuydu: Batı iktisadi düşüncesi tarihsel olarak bir dünya iktisadi düşüncesi sunmaz. Ayrıca, sunulan çerçevede Ortaçağ sorunludur ya da kopuktur. Bu kopukluğu İslam iktisat düşüncesi tamamlayabilir. Bunun için de yapılması gereken şey İslam iktisat düşüncesinin kaynaklarının gün yüzüne çıkarılması, bunların yorumlanması, bunlardan çıkarımlarda bulunulması ve ortaya çıkan birikimin aktarılması, büyük fotoğrafa eklenmesidir. Elbette bu edilgen bir cüz olarak değil, özgün bir çerçeve olarak devreye girmelidir.

Sabri Orman birinci sınıf bir ilim adamıydı. Çalıştığı konularla ilgili bir yayın yapmadan önce iyi bir tarama ve okuma yapar, gerekli damıtmalar yapılmadan çıktılar yayına dönüşmezdi. Keskin bir zekası vardı, ama bu bir takım alet ilimleri olmadan eksik kalırdı. Hoca da hem Batı hem de Doğu literatürüne vakıf olacak şekilde iki önemli dili, İngilizce ve Arapçayı iyi düzeyde biliyordu. İngilizce üzerinden Batı dünyasının, Arapça üzerinden de Doğu dünyasının kaynaklarını orijinalinden okuma imkanına sahipti. Ayrıca Yüksek İslam Enstitüsü'nde iyi bir İslami ilimler, İktisat Fakültesi'nde de iyi bir iktisat formasyonu kazanmıştı.

Buradan hareket ederek Sabri Hoca'nın çalışmalarını üç grupta ele alabiliriz. Birinci grubu iktisadi düşünce çalışmaları oluştur. Hem Batı hem de İslam iktisat düşüncesi konusunda kafa yormuş ve yayınlar yapmıştır. İkinci grupta tarih ve tarih felsefesine tekabül eden araştırmaları yer almaktadır. Üçüncü grupta ise, kendi kullandığı biçimde ifade edersek, İslami iktisat ile ilgili yaptığı incelemeler yer almaktadır. Bu temel alanların dışında modernleşmeden çevreye uzanan geniş bir spektrumda farklı çalışmalara imza attığı görülmektedir.

Daha doktorasında o zamana kadar kalem oynatılmamış bir konu çalışmış, işe Gazali'yle başlamıştı. "Gazalinin İktisat Felsefesi" başlıklı tezi aynı adla kitaplaşmış ve 1984 yılında yayınlanmıştı.⁹ Sonraları Gazali'yle ilgili yeni çalışmalara da imza attı. İkinci

⁹ Sabri Orman, *Gazali'nin İktisat Felsefesi* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1984).

araştırma birincisinden iki yıl sonra yayınlandı.¹⁰ Uzun yıllar sonra Gazali'yi tekrar ele alan hoca bu sefer adalet mefhumunu öne çıkaran bir esere imza attı.¹¹ Aynı konuyu farklı boyutlarını da dahil ederek ve belirli bir süreklilik içinde ele almaya devam etmiş, yani adeta bir "Gazali arkeolojisi" yapmıştı.

İktisat ve tarih alanında yaptığı kavramsallaştırma ve metodolojik çalışmalarını bir araya getirdiği eseri ise *İktisat, Tarih ve Toplum*¹² başlığını taşır. Bu eserde yer alan farklı yazılar hocanın entelektüel derinliğini ve bilimsel derinliğini yansıtmaları bakımından çok kıymetlidir. İslam iktisadı çalışmalarının yer aldığı bir başka çalışması ise *İslami İktisat, Değerler ve Modernleşme Üzerine*¹³ başlığıyla 2014 yılında kisve-i taba bürünmüştür. Yayınlanmış son kitabı ise vefatından bir yıl önce erbabının eline ulaşmıştır: *Medeniyet Analizi, Metametodoloji ve Metodoloji*.¹⁴ Bütün bu eserler sabırla ve azimle ete kemiğe bürünmüştür. Ve her birinin söyleyecek sözü, tezi ve iddiası vardır. Zira bu incelemelerin arkasında hem sağlam bir teorik çerçeve hem de konuyla ilgili derinlikli bir tarihsel arkaplan bilgisi yatmaktadır.

Prof. Orman sadece telif eserler kaleme almamış, kendi ilgi alanına tekabül eden tercüme de yapmıştır. Bu çerçevede İngilizceden *Tarihçiliğin Sefaleti*¹⁵ ve Arapça'dan *İslam İktisat Tarihine Giriş*¹⁶ eserlerini Türkçeye kazandırmıştır. Bunların dışında birçok edisyon kitabın hazırlanmasına katkı sunmuş, yine birçoğunda da yazılarıyla yer almıştır. Sempozyum, kolokyum ve tartışmalı ilmi toplantılar düzenlemiştir. Ulusal ve uluslararası dergilerde çok sayıda makalesi yayınlanmış, ayrıca yine ulusal ve uluslararası akademik toplantılarda tebliğler sunmuştur. Bütün bunların etrafıca yer aldığı bir liste yazının ekinde yer almaktadır.

10Sabri Orman, *Gazali: Hakikat Araştırması, Felsefesi ve Etkisi* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1986).

11Sabri Orman, *Gazali, Adalet ve Sosyal Adalet* (İstanbul: İktisat yayınları, 2018).

12Sabri Orman, *İktisat, Tarih ve Toplum* (İstanbul: Küre Yayınları, 2001).

13Sabri Orman, *İslami İktisat, Değerler ve Modernleşme Üzerine* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2014).

14Sabri Orman, *Medeniyet Analizi, Metametodoloji ve Metodoloji* (İstanbul: Albaraka Yayınları, 2019).

15Karl Popper, *Tarihçiliğin Sefaleti* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1985).

16Abdülaziz Duri, *İslam İktisat Tarihine Giriş* (İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991).

Sabri Hoca'nın ilmî çalışmaları özgün ve çığır açıcı çalışmalardır. İslam iktisat düşüncesi üzerine yazdıkları hem birincil kaynaklara dayalı hem de hakkında daha evvel ciddi incelemelerin yapılmadığı ya da az yapıldığı konulardır. Hoca bu meseleleri tartışırken sadece bunu akademik bir problematik olarak ele alıp bırakmıyor, o yaklaşımların bugün bize neler söyleyebileceği, sadra şifa neler sunabileceği üzerinde de duruyordu. Çalıştığı kaynakların kendisine takılıp kalmıyor, onun içindeki özü, cevheri çıkarmayı önceliyordu.

Sabri Bey çalışmalarında sade bir dil kullanırdı. Ne dediğini gayet sarih olarak ifade eder, ağdalı bir dil kullanmaktan kaçınırdı. Konuları dağıtmadan, laf kalabalığına boğmadan ele alırdı. Metot meselesine çok önem verir, ortaya koyduğu çalışma yöntemiyle bir anlamda bu alanda çalışanlara neyi nasıl çalışacağını formülünü çıkarırdı.

Elbette çok sayıda çalışma yapmış, birçok esere imza atmış biridir Sabri Orman. Ancak temel gayesi "İslam İktisat Düşüncesinin Kaynakları" başlığıyla dört, belki daha fazla ciltlik bir külliyat hazırlamaktı. Bunun çerçevesini kafasında çoktan kurmuş, oturmuştu. Aslında yayınladıklarının önemli bir kısmı bu büyük bütünün parçaları niteliğindedir.¹⁷ Buna ömrü vefa etmedi ama bunun nasıl yapılacağını önemli ölçüde bizlere gösterdi. Bu çerçevede ürettikleri bizim için bir miras ise yapmayı planladıklarını gerçekleştirmek de bir ödev olmalıdır.

Sabri Bey yukarıda da değindiğimiz gibi kadirşinas ve hatırşinas bir insandı. Her şeyin bir hatırı olduğunu söyler, hatır bilir, hatır sayardı. Hocamızın bizdeki hatırı hem çok hem de yüksektir. O bakımdan hep bu hatırı sayacak ve rahmetle yad edeceğiz.

Ruhu şad, mekanı cennet olsun.

¹⁷Sabri Orman, "Başlangıcından Osmanlıya İktisadi Düşünce Tarihinin İslami Kaynakları," *Divan İlmi Araştırmalar* 6 (1999): 9-48.

EK:

PROF. DR. SABRİ ORMAN'IN AKADEMİK FAALİYET VE YAYINLARI¹⁸

YAYINLAR

A. Kitaplar

Telif

1. *Medeniyet Analizi, Metametodoloji ve Metodoloji*. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2019.
2. *Gazali, Adalet ve Sosyal Adalet*. İstanbul: İktisat Yayınları, 2018.
3. *İslamî İktisat, Değerler ve Modernleşme Üzerine*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2014, 288 s. (3. Baskı: 2020).
4. *İktisat, Tarih ve Toplum*. İstanbul: Küre Yayınları, 2001. xvi+380 s. (4. Baskı, 2016).
5. *Gazali: Hakikat Araştırması, Felsefe Eleştirisi ve Etkisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1986. 175 s. (2. Baskı, 2013).
6. *Gazali'nin İktisat Felsefesi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1984. 184 s. (7. Baskı, 2020).

Tercüme

1. Abdülaziz Duri. *İslam İktisat Tarihi'ne Giriş*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991. 207 s. (3. Baskı: İnsan Yayınları, 2020).
2. Karl .R. Popper. *Tarihselciliğin Sefaleti*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1985. 207 s. (6. Baskı: Ankara: Eksi Kitaplar).

Edisyon

1. (Zeki Parlak ile beraber) *İşletmelerde İş Etiği*. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, 2009. 365 s.
2. *Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2001, 438 s.
3. *İşçi-İşveren İlişkileri*. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1990. xx+395 s.

¹⁸Bu özgeçmiş listesi esas itibarıyla yukarıda sözü edilen özel sayının girişinde yer alan ve etraflıca hazırlanmış "Öz Geçmiş" kısmından kısaltılarak ve kimi küçük değişiklikler yapılarak hazırlanmıştır. Bu vesileyle dergi editöryasına şükranlarımı sunarım.

4. *Para, Faiz ve İslam*. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1987. xiv+238 s.
5. *Bilgi, Bilim ve İslam*. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1987. vii+104 s.

B. Makaleler

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler

1. "Al-Ghazali on Justice and Social Justice." *Turkish Journal of Islamic Economics* 5/2 (2018): 1-66.
2. "İslam Entelektüel Geleneğinde İktisadi Boyutun Teşekkülü: Şeybâni, Serahsi ve Kitâbu'l-Kesb (III)." *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi* 1/2 (Bahar 2016): 19-54.
3. "İslam Entelektüel Geleneğinde İktisadi Boyutun Teşekkülü: Şeybâni, Serahsi ve Kitâbu'l-Kesb (II)." *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi* 1/2 (Güz 2015): 23-68.
4. "İslam Entelektüel Geleneğinde İktisadi Boyutun Teşekkülü: Şeybâni, Serahsi ve Kitâbu'l-Kesb (I)." *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi* 1/1 (Bahar 2015): 1-36.
5. "'Market Supervisor/Inspector' and 'Public Moral Officer' as Translations of the Term Muhtasib: An Evaluation of Their Appropriateness." *Al-Shajarah-Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization* 15 (2010): 229-42.
6. "Abu Hamid al-Ghazali on the Formation and Development of Economic, Social and Political life." *Al-Shajarah-Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization* 10/1 (2005): 1-119.
7. "Sources of the History of Islamic Economic Thought II." *Al-Shajarah-Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization* 3/1 (1998): 1-17.
8. "Sources of the History of Islamic Economic Thought." *Al-Shajarah-Journal of the International Institute of Islamic Thought and Civilization* 2/1 (1997): 21-62.

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler

1. "İktisadi Düşünce Tarihi'nin İslami Kaynakları." *Divan (İlmi Araştırmalar)* (1999/1): 9-48.

2. "Türkiye'nin Ekonomik Modernizasyonu Üzerine Genel Bir Değerlendirme." *Yeni Türkiye* 23-24 (Cumhuriyet Özel Sayısı V) (1998): 3214-20.
3. "İktisat ve Çevre." *Çevre ve İnsan* 14 (Mayıs 1991): 17-27.
4. "İslam İktisadi Düşünce Tarihi'nin Kaynakları-II." *İlim ve Sanat* 33 (Eylül 1992).
5. "İslam İktisadi Düşünce Tarihi'nin Kaynakları-I." *İlim ve Sanat* 32 (Mayıs 1992): 50-57.

C. Kitap Bölümleri

1. "Medeniyet Analizinden Metametodolojiye—İslam Medeniyetinin Teşekkül Sürecinin Analizinden Yeniden Teşekkül Sürecine ve İslami İktisada." *İslam İktisadı Metodolojisi—Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, ed. Necmettin Kızılkaya (İstanbul: İktisat Yayınları, 2019).
2. "Kişisel Hayat Tecrübemin Tanıklığında Fuat Sezgin veya Fuat Sezgin Hoca'nın Hayata Dokunuşları." *Fuat Sezgin Anısına Bilim Tarihine Yeni Bakışlar*, ed. Mücahit Kaçar ve Ömer Bozkurt, 7-15 (Mardin: Artuklu Üniversitesi Yayınları, 2019).
3. "İslami İktisat Çalışmaları Bir İslami İlimler ve İktisat Donanımı Gerektirir." *İslam İktisadı Üzerine Söyleşiler*, ed. Fatih Savaşan, Fatih Yardımcıoğlu, Şakir Görmüş ve Süleyman Kaya, 37-86 (İstanbul: İktisat Yayınları, 2019).
4. "İslami Düşünce Geleneğinde İktisadi Krizler Meselesi: Makrizi ve Keşfu'l Ğumme Bi İğaseti'l-Umme Adlı Eseri." *İktisadi Krizler ve Türkiye Ekonomisi Prof. Dr. İlker Parasız'a Armağan*, 395-432 (Ankara: Orion Kitabevi, 2015).
5. "From *Oikonomia* to *İlm Tadbir al-Manzil* - Intercivilizational Exchange of Knowledge in the Intellectual Tradition of Islam." *Civilization and Values*, ed. Recep Şentürk, 179-200 (İstanbul: İstanbul Chamber of Commerce and UTESAV, 2013).
6. "*Oikonomia*'dan *İlm-i Tedbir-i Menzil*'e: İslam Entelektüel Geleneğinde Medeniyetler Arası Bilgi Değişimi." *Medeniyet ve Değerler*, ed. Recep Şentürk, 187-206 (İstanbul: İstanbul Chamber of Commerce, and UTESAV, 2013).
7. "İslam, İnsan, İktisat." *Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu II-III: Tebliğler Kitabı*, 29-37 (İstanbul: İKDER Yayınları, 2012).

8. "Genel Değerlendirme." *Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu II-III: Tebliğler Kitabı*, 179-81 (İstanbul: İKDER Yayınları, 2012).
9. "Gazâlî'yi anlamak: Bazı Metodolojik Mülahazalar." *900. Vefat Yılında Uluslararası Gazzâlî Sempozyumu*, 61-76 (İstanbul: İFAV, 2012).
10. "Nevzat Yalçıntaş." *40 Vakıf İnsan*, ed. Salih Tuğ, 178-83 (İstanbul: Türkiye Milli Kültür Vakfı, 2011).
11. "Sabahattin Zaim." *40 Vakıf İnsan*, ed. Salih Tuğ, 208-13 (İstanbul: Türkiye Milli Kültür Vakfı, 2011).
12. "İktisat ve Ahlak." *İşletmelerde İş Etiği*, ed. Sabri Orman ve Zeki Parlak, 12-26 (İstanbul: İTO Sosyal Yayınlar, 2009).
13. "Kâtip Çelebi'de Sosyo-Ekonomik Düşünce." *Doğumunun 400. Yıldönümünde Kâtip Çelebi*, ed. Bekir Karlığa ve Mustafa Kaçar, 335-56 (Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2009).
14. "Abu Hamid Muhammad al-Ghazali (1058-1111/450-505)." *The Encyclopedia of Islamic Economics* (London: Encyclopedia of Islamic Economics, 2009), 1: 361-74.
15. "Intercivilizational Exchange of Knowledge in the Intellectual Tradition of Islam - A Case Study on the Relationship Between the Islamic *Ilm Tadbir al-Manzil* and Ancient Greek *Oikonomia*." *Islam Hadhari-Bridging Tradition and Modernity*, ed. Mohamed Ajmal Bin Abdul Razak Aidrus, 237-53 (Kuala Lumpur: International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC), 2009).
16. "Adıyaman'da Sosyal Değişme Fenomeni Üzerine Bir Deneme-Gelenekten Moderniteye (mi?)." *Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu (8-10 Eylül 2006-Adıyaman)*, ed. Said Öztürk ve Yusuf Tosun, 37-56 (İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları, 2008).
17. "İktisadi Kalkınma Politikaları ve Değerler." *Ekonomik Kalkınma ve Değerler*, ed. Recep Şentürk, 15-38 (İstanbul, Uluslararası Teknolojik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (UTESAV) Yayınları, 2008).
18. "İnsan Yetiştirmede Bir Model Olarak Sabahaddin Zaim." *Sabahaddin Zaim'i Anlama, (Sabahaddin Zaim Sempozyumu I-Tebliğler Kitabı)*, 49-61 (İstanbul: İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, 2008).
19. "Kâtip Çelebi'de Sosyo-Ekonomik Düşünce." *Vefatının 350. Yılında Kâtip Çelebi*, ed. Said Öztürk, 41-56 (İstanbul: İBB Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Kültür Müdürlüğü, 2007).

20. "Malaysia and Turkey: Comparative Experiences and Bilateral Relations." *Malaysia and The Islamic World*, ed. Abdul Razak Baginda, 119-56 (London: ASEAN Academic Press, 2004).
21. "Kur'an ve İktisat." *Tefsir Araştırmaları II*, 245-58 (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2001).
22. "Tarih, Uygarlık ve İktisadi Politika Bağlamında Özel Finans Kurumları." *Türkiye'de Özel Finans Kurumları: Teori ve Uygulama*, 131-38 (İstanbul: Albaraka Türk Yayınları, 2000).
23. "İlm-i Tedbir-i Menzil, Oikonomia ve İktisat." *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*, cilt 1: 265-310 (Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1992).
24. "İktisat ve Çevre." *İnsan ve Çevre: Sempozyum Tebliğleri*, 97-117. İstanbul: İnsanlığa Hizmet Vakfı, 1992.
25. "Modern İktisat Literatüründe Para, Kredi ve Faiz." *Para, Faiz ve İslam*, ed. Sabri Orman, 1-68 (İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayınları, 1987).

D. Raporlar

1. *Yurtdışı İstihdam İmkânlarının Arttırılması Hakkında Ö.İ.K. Raporu* (Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, 1982).

E. Tebliğler

1. "Gazâlî'yi Anlamak: Bazı Metodolojik Mülâhazalar." 900. Vefat Yılında Uluslararası Gazzâlî Sempozyumu, İstanbul, 7-9 Ekim 2011.
2. "From *Oikonomia* to *İlm Tadbir al-Manzil*-Intercivilizational Exchange of Knowledge in the Intellectual Tradition of Islam." Civilization and Values--İstanbul Approach, İstanbul Ticaret Odası (İTO) ve UTESAV tarafından müşterken organize edilen uluslararası sempozyum, İstanbul, 2010.
3. "Genel Değerlendirme." Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu III, İstanbul, 11 Aralık 2010.
4. "İslam, İnsan, İktisat." Sabahaddin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu II, İstanbul, 11 Aralık 2010.
5. "Kâtip Çelebi'de Sosyo-ekonomik Düşünce." Uluslararası Kâtip Çelebi Sempozyumu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Cemal Reşit Rey Konferans Salonu, İstanbul, 19-20 Ekim 2007.

6. "Maqrizi'nin İktisadi Düşüncesi." Economic History Congress - I, Marmara Üniversitesi, İİBF, İstanbul, 7-8 Eylül 2007.
7. "Abu Hamid al-Ghazali on the Formation and Development of Economic, Social and Political Life." International Conference on al-Ghazali's Legacy: Its Contemporary Relevance, Kuala Lumpur, Malaysia, 24-27 Ekim 2001.
8. "Kur'an ve İktisat." Kur'an ve Bilimler Sempozyumu, İstanbul, Altunizade Kültür Merkezi, 9-10 Ekim 1999.
9. "Economic Thought During the Ottoman Era." Sixth International Conference of Economic and Social History of Ottoman Empire and Turkey, Aix-en-Provence, France, 1-4 Temmuz 1992.
10. "Economic Thought of Abu Hamid al-Ghazali: A Methodological Approach." Assembly of the World Religions, Theme Group Four: "Social, Political and Economic Systems", New Jersey, 15-21 Kasım 1985.

TEBLİĞ İLE VEYA TARTIŞMACI OLARAK KATILDIĞI AKADEMİK VE PROFESYONEL TOPLANTILAR

A. Ulusal

1. *Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu III*, İstanbul, 11 Aralık 2010. (Kapanış Konuşması: "Genel Değerlendirme").
2. *Sabahattin Zaim İslam ve Ekonomi Sempozyumu II*, İstanbul, 19 Aralık 2009. (Açılış Konferansı: "İslam, İnsan, İktisat").
3. *İktisat Tarihi Kongresi - I*, Marmara Üniversitesi, İİBF, İstanbul, 7-8 Eylül 2007. ("Makrizi'nin İktisadi düşüncesi").
4. *Zekât Nisabı ve Fitre Miktarının Çağdaş Parasal Değeri*, Kur'an Araştırmaları Vakfı (KURAV) tarafından düzenlenen sempozyum, Mudanya, Türkiye, 2-3 Ekim 2004. (Müzakere).
5. *İslami İktisadında Metodoloji Meseleleri*, İslami İlimler Araştırma Vakfı'nın sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 22 Mayıs 2004. (Müzakere).
6. *Kur'an ve Bilimler*, İslami İlimler Araştırma Vakfı'nın sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, Altunizade Kültür Merkezi, 9-10 Ekim 1999. (Tebliğ: "Kur'an ve İktisat").
7. *İnsan ve Çevre*, İnsanlığa Hizmet Vakfı tarafından düzenlenen ve T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sponsorluğunda gerçekleştirilen

- rilen Sempozyum, İstanbul, Atatürk Kültür Merkezi (AKM), 24-25 Kasım 1990. (Tebliğ: “İktisat ve Çevre”).
8. *Bilgi, Bilim ve İslam-2*, İslami İlimler Araştırma Vakfı'nın sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 25-26 Kasım 1989. (Müzakere).
 9. *İslam Ekonomisinde Finansman Problemleri*, Ensar Kuruluşu'nun sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 1986. (Müzakere).
 10. *İslam'da Para, Kredi ve Faiz İlişkileri*, İslami İlimler Araştırma Vakfı'nın sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 1984. (Tebliğ: “Modern İktisat Literatüründe Para, Kredi ve Faiz”).

B. Uluslararası

1. “Gazâlî’yi Anlamak: Bazı Metodolojik Mülahazalar.” 900. Vefat Yılında Uluslararası Gazzâlî Sempozyumu, 7-9 Ekim 2011, İstanbul.
2. “From *Oikonomia* to *İlm Tadbir al-Manzil*–Intercivilizational Exchange of Knowledge in the Intellectual Tradition of Islam.” Civilization and Values–İstanbul Approach, İstanbul Ticaret Odası (İTO) ve UTESAV tarafından müşterken organize edilen uluslararası sempozyum, İstanbul, 2010.
3. “Kâtip Çelebi’de Sosyo Ekonomik Düşünce.” Uluslararası Kâtip Çelebi Sempozyumu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 19-20 Ekim 2007, Cemal Reşit Rey Konferans Salonu, İstanbul.
4. *İslam and Politics in Europe and Asia*, CERİ and ASLI (Asian Strategy and Leadership Institute) tarafından düzenlenen seminer. Kuala Lumpur, Nikko Hotel, 20 Haziran 2005. (Müzakere)
5. *Küreselleşme, İslam Dünyası ve Türkiye*, İslami İlimler Araştırma Vakfı tarafından düzenlenen uluslararası sempozyum. İstanbul, Eresin Hotel, 9-12 Kasım 2001. (Müzakere)
6. “Abu Hamid al-Ghazali on the Formation and Development of Economic, Social and Political Life.” International Conference on Al-Ghazali’s Legacy: Its Contemporary Relevance, International Institute of Islamic Thought and Civilization (ISTAC) tarafından düzenlenen konferans. Kuala Lumpur, Malaysia, 24-27 Ekim 2001.
7. *İslam ve Demokrasi*, İslami İlimler Araştırma Vakfı tarafından düzenlenen uluslararası sempozyum. İstanbul, Eresin Hotel, 27-29 Kasım 1998. (Müzakere)
8. *Symposium on Orientation in Islamic Economics*, Marmara Üniversitesi, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi

- tarafından düzenlenen sempozyum. İstanbul, Kalyon Hotel, 20-28 Ekim 1994. (Müzakere).
9. "Osmanlı'da İktisadi Düşünce." Sixth International Conference on Economic and Social History of Ottoman Empire and Turkey, Aix-en-Provence, Fransa, 1-4 Temmuz 1992.
10. *International Seminar on Islamic Economics for University Teachers*, İslamabad (22 Ağustos-3 Eylül 1987. İslam Kalkınma Bankası ve International Islamic University (İslamabad-Pakistan) tarafından ortaklaşa düzenlenen uluslararası seminer. (Katılımcı: Türk üniversitelerini temsilen).
11. "Economic Thought of Abu Hamid al-Ghazali: A Methodological Approach." Assembly of the World Religions, Theme Group Four: "Social, Political and Economic Systems," New Jersey, U.S.A., 15-21 Kasım 1985.

DÜZENLEDİĞİ AKADEMİK VE PROFESYONEL TOPLANTILAR

A. Ulusal

1. *Faizsiz Yeni Bir Bankacılık Modeli*, İslami İlimler Araştırma Vakfı sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 1987.
2. *İslami İlimler ile Tabii ve Sosyal Bilimler Arasındaki İlişkiler*, İslami İlimler Araştırma Vakfı tarafından düzenlenen seminer, İstanbul, 1984.
3. *İslam'da Para, Kredi ve Faiz Meseleleri*, İslami İlimler Araştırma Vakfı sponsorluğunda gerçekleştirilen sempozyum, İstanbul, 1984.

B. Uluslararası

1. *Modernleşme, İslam Dünyası ve Türkiye*, İslami İlimler Araştırma Vakfı tarafından gerçekleştirilen Uluslararası Konferans, İstanbul, Eresin Hotel, 17-19 Kasım 2000.

AKADEMİK, PROFESYONEL VE DİĞER KURUMLARA OLAN ÜYELİKLER

1. Kurucu Üye ve Mütevelli Heyeti Üyesi, Akademi İlim, Araştırma ve Eğitim Vakfı, 2019.

2. Kurucu Üye ve Mütevelli Heyeti Üyesi, İstanbul Bilimler Akademisi Vakfı 2012'den günümüze.
3. Kurucu Üye ve Mütevelli Heyeti Üyesi, Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2010'dan beri.
4. Kurucu Üye, Türkiye Dil ve Edebiyat Derneği, 2008.
5. Kurul Üyesi, Genel İdare Kurulu, Fazilet Partisi, 14 Mayıs 1998 - 14 Mayıs 2000 arası.
6. Onur Üyesi, Adıyamanlılar Vakfı, İstanbul, Turkey.
7. Kurucu Üye ve Kurul Üyesi, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi, Marmara Üniversitesi, 1982-2000.
8. Üye, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası, 1999'dan günümüze.
9. Kurucu Üye ve Kurul Üyesi, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, 1992-1995.

ÖDÜLLER

1. "Prof. Dr. Sabahattin Zaim İslam Ekonomisi Ödülü, 2010," İstanbul İktisatçılar Derneği (İKDER), 11 Aralık 2010.
2. İSEDAK 30. Yıl Akademik Ödülü (İslami İktisat alanı), 27 Kasım 2014.
3. "2019 İslam İktisadi Araştırma Ödülü," İslam İktisadi Araştırma Merkezi (İKAM), 2019.